

15.11.2021

Група № 33

Урок № 27-28

Тема уроку: «**Участь українських письменників у Другій світовій війні. Засилля соцреалізму в мистецтві повоєнного періоду»**

Мета уроку: ознайомити учнів із літературним процесом періоду Другої світової, спонукати до читання творів; розвивати аналітичне мислення, вміння систематизувати й узагальнювати, виділяти головне, висловлювати власну думку; активізувати міжпредметні зв'язки; виховувати почуття патріотизму, відповідальності за майбутнє.

Матеріали до уроку:

1. Виконайте завдання, щоб закріпити попередню тему:

1.	Іван Багряний не завершив навчання в Київському художньому інституті, бо ...
2.	«Тигролови» за жанром ...
3.	На скільки років було засуджено Григорія Многогрішного?
4.	Завершіть фразу « <i>Ліпше вмирати біжучи, ніж жити ...</i> » (гниючи).
5.	Від кого Григорій Многогрішний почув репліку « <i>У сміливих щастя завжди є</i> »?
6.	Хто є прототипом Григорія Многогрішного?
7.	Кого нагадує поїзд, який везе Григорія Многогрішного на схід?
8.	Із скількома рудими домовинами порівняно вагони паротяга, що везе в'язнів?
9.	У який спосіб Наталка повідомила батькам, що вона з Григорієм, перетнувши кордон, була в безпеці?
10.	Здавати хутро й поновлювати контракти Григорій з Грицьком їздили в ...
11.	Кого везе «Тихоокеанський експрес номер один»?
12.	Первісна назва роману «Тигролови» ...
13.	Іван Багряний не завершив навчання в Київському художньому інституті, бо ...
14.	«Тигролови» за жанром ...
15.	На скільки років було засуджено Григорія Многогрішного?

16.	Завершіть фразу « <i>Ліпше вмирати біжучи, ніж жити ...</i> »
17.	Від кого Григорій Многогрішний почув репліку « <i>У сміливих щастя завжди є</i> »?
18.	Хто є прототипом Григорія Многогрішного?
19.	Кого нагадує поїзд, який везе Григорія Многогрішного на схід?
20.	Із скількома рудими домовинами порівняно вагони паротяга, що везе в'язнів?
21.	У який спосіб Наталка повідомила батькам, що вона з Григорієм, перетнувши кордон, була в безпеці?
22.	Здавати хутро й поновлювати контракти Григорій з Грицьком їздили в ...
23.	Кого везе «Тихоокеанський експрес номер один»?
24.	Первісна назва роману «Тигролови» ...

2. **Опрацюйте ст. 164-165** у базовому підручнику: *Українська література (рівень стандарту): підручник для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 256 с.*

3. Законспектуйте матеріал до уроку в робочому зошиті (основне):

Початок війни, необхідність боротися із загарбниками згуртувала національні сили, піднесла патріотичний дух. Частина письменників добровільно пішла на фронт; мужньо воювали на фронтах та в партизанських загонах, отримували важкі поранення, мали бойові нагороди, деякі пройшли шлях від рядового до офіцера — О. Гончар, М. Стельмах, Г. Тютюнник, Ю. Збанацький та ін. О. Довженко, А. Малишко, М. Бажан, Л. Первомайський, С. Олійник, К. Гордієнко працювали співробітниками фронтових газет і на радіо, виборюючи перемогу полум'яним словом.

Багатьох митців разом із сім'ями було евакуйовано до Уфи та Саратова, де вони продовжували свою працю, намагаючись внести частку в перемогу над фашизмом. І. Кочерга, наприклад, написав п'есу «Ярослав Мудрий» (1944), в основу якої було покладено ідею згуртованості національних сил. Синівські почуття, сповнені любові до свого народу, віри в його безсмертя й ненависті до ворогів, відтворили у віршах М. Бажан («Клятва»), П. Тичина («Я утверджуюсь»), А. Малишко («Україно моя»), В.

Сосюра («Лист до земляків»). Ці твори друкувалися в листівках, які розкидали з літаків на окупованих територіях.

Звичайно, тоталітаризм і соцреалізм нікуди в цей період не зникли, тому більшість творів були ура-патріотичними, що продовжували славити вождів, без яких наш народ самостійно «і кроку не міг ступити». Але жива правда все ж пробивала собі дорогу в мистецтво.

Письменники, які з різних причин і в різний час опинилися за кордоном, мали змогу говорити відкрито, на повний голос. Помітну роль у літературному житті українців відіграло об'єднання МУР (Мистецький Український Рух), членами якого були І. Багряний, Є. Маланюк, У. Самчук, В. Барка, О. Лятуринська та ін. Головні теми їхніх творів — викриття сталінського тоталітарного режиму. Як приклад можна навести твори І. Багряного «Тигролови», «Сад Гетсиманський», В. Барки «Жовтий князь», У. Самчука «Марія». Відчутно вразив читача реалістично-психологічними картинами роман В. Винниченка «Слово за тобою, Сталіне!». Письменник зумів тонко і правдиво відтворити атмосферу страху, безправ'я, духовної задухи в СРСР.

Тільки після смерті Сталіна й викриття культу особи настає певна лібералізація в житті письменників. 1954 року М. Рильський, О. Довженко, А. Малишко виступили із закликами перенести центр уваги митців на людину, її переживання, радості та страждання, активніше звертатися до національних традицій.

Перемога в Другій світовій війні, до якої український народ доклав величезних зусиль, сприяла зміщенню його морального духу, піднесенням гордості та національної самосвідомості. Наші люди в складі радянської армії, рухів опору зарубіжних європейських країн познайомилися з іншим способом життя — цивілізованих, відкритих для демократії країн. І це привело до переконання, що після величезних жертв і перемоги український народ, як і інші народи СРСР, заслуговує на поліпшення свого матеріального становища, справедливе демократичне суспільство.

Сталінський режим відреагував на такі настрої посиленням ідеологічного тиску, репресіями. Ситуація ускладнювалася ще й післявоєнною розрухою та голодом 1947 року. Саме через «цензуру»

жорстокі реалії війни, труднощі повоєнного лихоліття не були описані на сторінках літературно-художніх видань. «Соцреалізм» зобов'язував лише славити партію та її вождя, під мудрим керівництвом якого (і тільки завдяки йому!) відбувалися значні успіхи й перемоги.

Однак і за таких несприятливих умов українським письменникам вдалося створити чимало яскравих та колоритних полотен на зразок трилогії О. Гончара «Прапороносці», першої частини роману М. Стельмаха «Велика рідня» — «На нашій землі», «Київських оповідань» Ю. Яновського, гуморесок Остапа Вишні та ін.

Письменники на війні

Письменники-фронтовики	Письменники-партизани, підпільні	Загиблі	Найвідоміші твори
Кореспонденти військових газет, радіо і т. ін.: О. Довженко, М. Бажан, А. Малишко, Л. Первомайський, С. Олійник, Я. Галан, П. Паня, О. Копиленко, К. Гордіенко та ін. Воїнами Червоної армії були О. Гончар, М. Стельмах, Г. Тютюнник, І. Багмут, П. Воронько, П. Глазовий, А. Дімаров, П. Загребельний та ін.	М. Вороний, В. Земляк, Ю. Збанацький	М. Трублаїні, О. Десняк, К. Герасименко — на фронтах. С. Тудар, О. Гаврилюк — під бомбардуванням. Л. Старицька-Черняхівська розстріляна за наказом НКВС. О. Теліга — розстріляна у Бабиному яру. О. Ольжич — у фашистському концтаборі	Вірші «Я утверджуюсь!» П. Тичини; «Любіть Україну» В. Сосюри; кіноповість «Україна в огні» О. Довженка; цикл поезій «Україна» А. Малишка; драма «Ярослав Мудрий» І. Кочерги; поеми «Похорон друга» П. Тичини, «Данило Галицький» М. Бажана, «Мандрівка в молодість» М. Рильського та ін.

Однією з найяскравіших постатей у мистецтві ХХ ст. був Олександр Довженко. Не так багато українських фільмів називають кращими серед 12 кінобестселерів світу; далеко не кожен із видатних митців удостоюється того, щоб ЮНЕСКО назвало рік його ім'ям (а саме 1994 рік був роком О. Довженка); не до кожного прислухаються навіть вожді.

Американці назвали Довженка кращим поетом кіно, греки — Гомером XX ст., японці вважали, що найкращі їхні фільми створено під впливом українського кінорежисера. Чарлі Чаплін говорив, що слов'янство дало світові в кінематографії одного митця — О. Довженка.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.